

Inleiding

Sinds 2004 zien we in België geregeld protesten van activisten tegen koloniale standbeelden en gebouwen. Deze monumenten en bouwwerken zijn het product van een koloniale ideologie, uitgedragen door een koloniale geschiedschrijving. Ook deze koloniale geschiedschrijving moet worden gedekoloniseerd. Die dekolonisatiebeweging bereikte een hoogtepunt met de betogingen van Black Lives Matter en met de Black History Month. Die wordt in ons land sinds 2018 elk jaar in maart georganiseerd.

De dekolonisatie van de geschiedschrijving begint voor ons Belgen met onszelf eraan te herinneren dat Kongo* geen alleenstaand geval was. Het was weliswaar de enige koloniale onderneming van het Belgische financieel en industrieel establishment die succes kende, maar eerder waren er ook al, nu vergeten pogingen om ons land een kolonie te bezorgen. In Latijns-Amerika, Marokko en China, om maar de belangrijkste te noemen. Ze kaderden in de grote negentiende-eeuwse Europese golf van koloniale expansie. Waarom zijn zij mislukt? En is het omdat ze mislukt zijn dat ze uit de Belgische koloniale geschiedenis gewist zijn?

Ook in de Kongolese geschiedschrijving zijn feiten, gebeurtenissen en actoren naar de vergetelheid verbannen

* Ik schrijf 'Congo' wanneer ik het over de huidige staat heb en 'Kongo' wanneer het over het vroegere rijk van de Bakongo (een bevolkingsgroep rond de benedenloop van de Kongorivier) gaat of over de stroom die naar hen werd genoemd, en wanneer het gaat over de periode van Kongo-Vrijstaat en van Belgisch Kongo.

terwijl koloniale helden en successen immens uitvergroot werden. Culturen die al lang voor de zogenaamde *mission civilisatrice* bestonden, werden militair uitgeroeid en koninkrijken opgedoekt. Het is hoog tijd om dit algoritme van de koloniale geschiedschrijving te doorbreken en te zorgen voor een meer getrouwe, en dus gedekoloniseerde visie. De helden waren niet Leopold II, Stanley, baron Dhanis of Emile Storms, maar wel de Azande-sultans, de koningen van de Bakongo, de Baluba, de Swahili van Maniema en Mushidi Ngelengwa, de keizer van het koper in Katanga. De missionarissen brachten geen ‘beschaving’ maar een bigotte versie van godsdienst die toen als voorwendsel voor onderdrukking en bezetting diende.

Vaak wordt gedacht dat de Congolese aanwezigheid in België dateert van na de onafhankelijkheid in 1960. Neen, ze begon net nadat België Kongo officieel als kolonie in bezit nam in 1908. De sporen van deze aanwezigheid vind je vooral in Brussel, en zelfs in de Brusselse volkscultuur. De Kongolezen liepen rond op onze markten, vrolijkten de kermissen uit mijn kindertijd op, waren deel van de stamineecultuur van mijn vader. En ze waren alert en kwamen op voor hun rechten. Hier in België, maar ook ginder in Afrika.

Links België steunde de onafhankelijkheidsstrijd van de Kongolezen. Die was onderdeel van een wereldwijde antiekoloniale strijd en stond onder invloed van de Pan-Afrikaanse beweging, dankzij onder meer Patrice Lumumba. Dat die onafhankelijkheidsstrijd bloedig zou verlopen wist ook de zwarte Surinaamse dichter Michaël Slory in 1961 toen hij in een bundel opgedragen aan Patrice Lumumba schreef:

Fri joe no kan begi

...

*Fri kan skrif soso na ini.
broedoe*

Om vrijheid kan je niet smeken

...

*Vrijheid kan alleen in bloed
worden geschreven.*